

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

مدرسه علمیه مجتهدیه امین

شهرستان اصفهان

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

بررسی تاریخی مال اندوزی بین مسلمین و یهودیان

استاد راهنما

جناب آقای حسین کاظمی

استاد داور

حجت الاسلام و المسلمین آقای راعی

پژوهشگر

نرجس اخوان نیلچی

بهار ۹۳

تَحمیدِیہ

سپاس و ستائش بر کراخِ نایستہ خداوندی است کہ ما در سایہ الطاف و عنایتش هستیم . و سلام
و درود بر تعاضد اولیاء حق و ائمتہ اطہار، مفضوہما ولس عصر عجل اللہ تعالیٰ فرجہ الشریف کہ
جہانِ ناسخ با تمام وجود منتظر آمدنش هستند.

تقدیم

اگر شایسته تقدیم باشد، تقدیم به

- پدر و مادر عزیزم، که چو سبزه کوه استوارند.

- برادر شهیدم، که جانش خود را نثار اعتلای اسلام کرد.

- همسر با وفایم، که چو سبزه یار دلسوز همیشه همراهم بوده است.

- فرزندانم، که گلزار باغ زندگی هستند.

تقدیر و تشکر

اَشْكُرُكُمْ لِلّٰهِ اَشْكُرُكُمْ لِنَاسِر (فیزاخر العلمہ جلد ۶، حدیث ۹۶۶۲۰)

بر تَرَدید انجام این کار تحقیق جز در پرتو عنایات خاص حضرتش میسر نبوده و تمام تشکرم از

اوست. با تقدیر و تشکر از همسر و فرزندانم که در این مدت با صبور و همراهی بودند و یاریم

رساندند. و از زحمات استاد راهنما آقای کافور و کلیه کسانی که مرا در تدوین این تحقیق یار

کردند، تشکر و قدر دانم.

چکیده

علاقه شدید به دنیا، منشأ بسیاری از لغزش ها و انحرافات است، زیرا سبب غفلت انسان از هدف اصلی خود می شود؛ جاذبه های دنیا او را می فریبد، و برای رسیدن به مطلوب دنیوی اش به هر کاری هر چند خلاف دست می زند. از جلوه های بارز دنیا گرایی، مال اندوزی است. وقتی محبت مال به اوج خود رسید، تبدیل به مال پرستی می شود، مسأله ای که در طول تاریخ عامل بسیاری از لغزش ها و سقوط ها بوده است. گرایش به مادیات و حب دنیا، در طول قرون متمادی بر بنی اسرائیل غالب شد و سبب بسیاری از رذائل اخلاقی و اجتماعی شد. اصل اساسی برای یهود در تمام اعصار امور اقتصادی بوده، آنها حاضرند تمام ارزش ها را فدای آن کنند، و از هیچ کاری در این زمینه دریغ نمی کنند. با این که مال اندوزی در مورد مسلمانان به شدت یهودیان نیست، ولی باید از این خطر و عامل سقوط غفلت نکرد. مسلمانان در زمان پیامبر زندگی ایشان را سرلوحه خود قرار دادند، و در ساده زیستی به او اقتدا کردند. در دوران ابوبکر بیشتر تلاش ها برای سرکوبی شورش ها بود و تغییر محسوسی در وضعیت اقتصادی مردم پیدا نشد. اما پس از آن با آغاز فتوحات سیل گرایش به مادیگری و جمع مال و ثروت آغاز گشت. کم کم در سایه تبعیض ها، طبقه ای بسیار ثروتمند در جامعه اسلامی به وجود آمد، که در میان ها کسانی بودند که شاهد سفارش های پیامبر در مورد پرهیز از دنیا طلبی بودند. آنها که باید پاسدار ارزش های اخلاقی باشند، خود بی صبرانه به جمع آوری مال و ثروت پرداختند. علل و عوامل ایجاد کننده روحیه مال اندوزی در بین یهودیان، عدم توجه به معاد و زندگی اخروی و اندیشه برتر بودن یهود به دیگر اقوام است. این مسئله پیامدهای شومی را برای این قوم به همراه داشته است که از جمله آنها قساوت قلب، پیمان شکنی و تحریف گری دین می باشد. در میان مسلمین انحراف جاده رهبری از مسیر اصلی آن و تبدیل امامت به پادشاهی و فتوحات دوران خلفا سبب غفلت زدگی و تمایل به دنیا طلبی شد. عوامل مشترک در مال اندوزی میان یهودیان و مسلمانان، فراموش کردن معاد و روز رستاخیز و برتر دانستن قوم و نژاد بود، در مورد یهود، برتری آنها بر دیگر اقوام و در بین مسلمانان، برتری نژاد عرب بر عجم، فضیلت متقدمان بر متأخران و خلاصه جایگزین شدن ارزش های دیگر به جای تقوا و پروای الهی زمینه مال اندوزی را فراهم کرد. البته یهودیان بیشتر از مسلمانان در امور مادی و دنیوی فرو رفتند و از آخرت غافل شدند.

واژگان کلیدی : یهودیان، مسلمانان، مال اندوزی

فهرست منابع

*قرآن کریم

*نهج البلاغه

۱. آغا، ماهر احمد، یهودیان فتنه گران تاریخ، محمدرضا میرزاجان، چاپ اول، تهران: قدر

ولایت، ۱۳۹۰

۲. ابن اثیر، عزالدین، تاریخ کامل، محمد حسین روحانی، جلد ۲، چاپ دوم، بی جا: اساطیر،

۱۳۷۴

۳. ابن سعد، محمد بن سعد، الطبقات، محمود مهدوی دامغانی، چاپ دوم، تهران: فرهنگ و

اندیشه، ۱۳۷۴

۵. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، جلد ۱۲، چاپ سوم، بیروت: دارصادر، ۱۴۱۴

۶. احمد العلی، صالح، دولت رسول خدا صلی الله علیه و اله، هادی انصاری، چاپ اول،

قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۱

۷. احمدی، محمد، پژوهه صهیونیت (مجموعه مقالات) کتاب دوم، چاپ دوم، تهران: مرکز

مطالعات فلسطین، ۱۳۸۹

۸. بندر ریگی، محمد، المنجد، محمد بندر ریگی، جلد دوم، چاپ اول، تهران: انتشارات

ایران، ۱۳۷۵

۹. بهشتی، محمد حسین، محیط پیدایش اسلام، چاپ اول، تهران: نشر بقیه، ۱۳۸۷

۱۰. پیشوایی، مهدی، تاریخ اسلام، چاپ هفتم، قم: دفتر نشر معارف، ۱۳۸۷

۱۱. جدیدبناب، علی، تحلیلی بر عملکرد یهود در عصر نبوی، چاپ دوم، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمه الله، ۱۳۸۵
۱۲. جعفری، یعقوب، مسلمانان در بستر تاریخ، چاپ چهارم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۱
۱۳. جعفریان، رسول، مقالات تاریخی، دفتر سوم، چاپ اول، قم: نشر الهادی، ۱۳۷۶
۱۴. _____، تاریخ سیاسی اسلام تا سال چهارم، جلد اول، چاپ اول، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۱
۱۵. _____، تاریخ سیاسی اسلام تا سال چهارم، جلد دوم، چاپ دوم، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۹
۱۶. _____، تاریخ سیاسی اسلام تا سال چهارم، جلد ۳، چاپ اول، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۶۹
۱۷. حکیمی، محمد رضا، محمد حکیمی، علی حکیمی، الحیاء، جلد چهارم، احمد آرام، چاپ هشتم، قم: دلیل ما، ۱۳۸۶
۱۸. خاکپور، کیوان، حضرت محمد (صلی الله علیه و آله وسلم) و قوم یهود، چاپ اول، تهران: نشر اشک، ۱۳۷۹
۱۹. خرمشاهی، بهاءالدین، دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی، جلد اول، چاپ اول، تهران: دوستان، ۱۳۷۷
۲۰. _____، دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی، جلد دوم، چاپ اول، تهران: دوستان، ۱۳۷۷
۲۱. دورانت، ویل، تاریخ تمدن، جلد اول، احمد آرام، چاپ چهارم، تهران: علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴

۲۲. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، چاپ اول، بیروت:

دارالعلم، ۱۴۱۲

۲۳. روحانی، سید سعید، تاریخ اسلام در آثار استاد مطهری، چاپ دوم، قم: معارف، ۱۳۸۰

۲۴. زیدان، جرجی، تاریخ تمدن اسلام، علی جواهر کلام، چاپ هشتم، تهران: امیر کبیر،

۱۳۷۳

۲۵. سبحانی، جعفر، فروغ ابدیت، چاپ بیست و هفتم، قم: دفتر تبلیغات، ۱۳۸۷

۲۶. ———، فرازهایی از تاریخ پیامبر اسلام، چاپ دوازدهم، تهران: نشر مشعر،

۱۳۷۹

۲۷. ———، منشور جاوید، جلد ششم و هفتم، چاپ اول، قم: مؤسسه امام صادق

علیه السلام، ۱۳۷۵

۲۸. سید علوی، سید ابراهیم، سیره تحلیلی پیامبر اعظم، چاپ اول، تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۸

۲۹. صادقی، مصطفی، پیامبر و یهود حجاز، چاپ اول، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۲

۳۰. طباره، عقیف عبدالفتاح، چهره یهود در قرآن، سید مهدی الهی، چاپ اول، تهران: جهان

آرا، ۱۳۵۶

۳۱. ———، یهود از نظر قرآن، علی منتظمی، چاپ اول، بی‌جا: افست مروی،

۱۳۵۳

۳۲. طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، ناصر مکارم شیرازی، چاپ پنجم،

تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۲

۳۳. طبری، محمد بن جریر، تاریخ طبری، جلد ۴، ابوالقاسم پاینده، چاپ چهارم،

بی‌جا: اساطیر، ۱۳۶۸

۳۴. عادل سبزواری، محمود، لغت نامه قرآن کریم، جلد پنجم، چاپ اول، تهران: نشر ثالث،

۱۳۸۷

۳۵. عاملی، سید جعفر مرتضی، سیرت جاودانه، محمد سپهری، جلد اول، چاپ پنجم،

تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه، ۱۳۸۸

۳۶. قربانی، زین العابدین، علل پیشرفت اسلام و انحطاط مسلمین، چاپ دوم، بی‌جا: فرهنگ

اسلامی، ۱۳۶۵

۳۷. قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، چاپ ششم، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱

۳۸. کریمیان، احمد، یهود و صهیونیسم، چاپ اول، قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۴

۳۹. الکلینی، ابی جعفر محمد، اصول کافی، جلد ۴، سید هاشم رسولی محلاتی، چاپ اول،

تهران: نشر فرهنگ اهل بیت، ۱۳۸۷

۴۰. کونستان - ویرژیل - گیورگیو، محمد پیغمبری که از نو باید شناخت، ذبیح الله

منصوری، چاپ هشتم، تهران: مجله خواندنیها، ۱۳۵۲

۴۱. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، جلد دوازدهم، محمدرضا شیخی، چاپ

چهارم، قم: دارالحديث، ۱۳۸۳

۴۲. مسعودی، ابوالحسن، مروج الذهب، ابوالقاسم پاینده، چاپ اول، تهران: بنگاه ترجمه و

نشر کتاب، ۱۳۴۷

۴۳. مطلبی، ابوالحسن، سیره نبوی، چاپ اول، قم: کلیدر، ۱۳۸۰

۴۴. مکارم شیرازی، ناصر و همکاران، تفسیر نمونه، جلد اول، چاپ چهل و پنجم، تهران،

دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۲

۴۵. _____، تفسیر نمونه، جلد ۲۳، چاپ بیست و دوم، تهران: دارالکتب

الاسلامیه، ۱۳۸۲

۴۶. منتظرالقائم، اصغر، نقش قبایل یمنی در حمایت از اهل بیت (علیهم السلام)، جلد اول،

چاپ اول، قم: دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰

۴۷. _____، تاریخ صدر اسلام، چاپ چهارم، اصفهان: دانشگاه اصفهان، ۱۳۷۷

۴۸. _____، تاریخ امامت، چاپ اول، قم، دفتر نشر معارف، ۱۳۸۴.

۴۹. واقدی، محمد بن عمر، المغازی، جلد اول، محمود مهدوی دامغانی، چاپ دوم،

بی‌جا: نشر دانشگاهی، ۱۳۶۹

۵۰. یعقوبی، احمد بن واضح، تاریخ الیعقوبی، محمد ابراهیم آیتی، جلد ۲، چاپ پنجم،

تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۶

۵۱. گروه پژوهشی هنری حنیف، مجموعه سایه‌ها، کتاب اول، مسجدالاقصی، چاپ اول،

تهران: مؤسسه انتشاراتی، ۱۳۸۷